

Centar za ponovnu upotrebu u Vrbovcu

Istraživanje mogućnosti za implementaciju

Izdavač:

Udruga Institut za ruralni razvoj i ekologiju
Eng. Institute for Rural Development and Ecology
Gradečki Pavlovec 35,
10345 Gradec
Hrvatska

Autori teksta: Tihana Tarandek Galović i Marijan Galović

Prikupljanje i obrada anketa: Neven Jakuš

Ova publikacija nastala je u sklopu projekta: "Ponovnom upotrebom do društvene osviještenosti" financiranog od strane Regionalne zaklade Zamah kroz program "naš doprinos zajednici". Sredstva za financiranje građanskih inicijativa osigurala je Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva kroz decentralizirani model financiranja.

Sadržaj

1	Uvod.....	4
2	Centar za ponovnu upotrebu	5
2.1	Centar za ponovnu upotrebu u Vrbovcu.....	5
2.2	Centri za ponovnu upotrebu u svijetu	6
2.2.1	Socijalna zadruga Humana Nova.....	6
2.2.2	PONOVNA UPOTREBA KNJIGA U SKLOPU ORGANIZACIJE RE-READ (Doncaster, V.Britanija)	7
2.2.3	Doncaster – Refurnish (prerada).....	8
3	Analiza podataka.....	10
3.1	Karakteristike eksperimentalne skupine:	10
3.2	Detaljna razrada rezultata.....	11
4	Financijski aspekti centra za ponovnu upotrebu	16
5	Zaključak.....	18

1 Uvod

Kada se govori o održivim, inteligentnim ili cjelovitim sustavima gospodarenja otpadom tada se prvenstveno misli na poštivanje hijerarhije gospodarenja otpadom. Hijerarhija daje pregled osnovnih koraka koje svaki sustav treba sadržavati a da se može nazvati održivim.

Osnovni koraci prikazani u obrnutoj piramidi su prevencija nastanka otpada i ponovna upotreba otpada. Europska Unija vjeruje da uvođenjem tih sustava kao primarnih polazišta možemo drastično smanjiti količinu otpada koji nastaje te tako i smanjiti negativan utjecaj otpadnih tvari na prirodu i okoliš. Međutim, prevencija nastanka otpadom i ponovna upotreba danas imaju širi aspekt od samog gospodarenja otpadom gdje posljedice uvođenja ovakvih sustava kreiraju i podupiru alternativne životne stilove u kojima se isprepliću ekologija i humanost te se stvaraju održive zajednice. Ovakve zajednice, iako na žalost još uvijek rijetke, pružaju uvid u jednu simbiozu ekološke osviještenosti, humanitarnog rada, socijalne inkluzije i održive ekonomije. One podupiru lokalno tržište, lokalnu poljoprivredu i poduzetništvo a sve s ciljem smanjenog utjecaja na okoliš. Naprosto je inspirativno promatrati takve zajednice jer se detaljnijom analizom može doći do pretpostavke da je uvođenjem odvojenog prikupljanja otpada ekološka svijest građana drastično porasla iz nekoliko razloga. Prvi jer su postali svjesni toga da su oni ti koji proizvode otpad dok drugi predstavlja prihvaćanje odgovornosti te pronalaženje rješenja kroz podupiranje i korištenje ponuđenih sustava. Nadalje, prihvaćanjem odgovornosti ekološke problematike počeli su kreirati različite dopunske aktivnosti poput razvoja lokalnog tržišta kojem nije potreban transport i dodatna ambalaža, otvaranjem centara koji mogu pomoći obiteljima s nižim životnim standardima a time i povećanju ekonomske i poduzetničke klime u zajednici. Zajednice s ovakvim sustavima zbog smanjenja količine otpada djeluju po principu pametne kupovine gdje materijale koje je teško odvojiti i reciklirati treba izbjegavati ako ne i u potpunosti izbaciti iz uporabe.

U ovakvim primjerima vidljiv je spoj najbolje moguće prakse kao i pozitivne ekološke legislative, odnosno zelene politike. Međutim, te zajednice često puta i premašuju zadane ciljeve unutar pojedinog zakona. Tako je primjerice cilj Europske unije za povećanjem stope reciklaže na 50% ukupno proizvedenog otpada do 2020. godine iako podaci pokazuju da su neki gradovi i općine pojedinih zemalja odavno premašili taj postotak i podigli stopu reciklaže i do 90%.

No, gdje se nalaze te zajednice? Kako to da u Hrvatskoj nema takvih primjera? Zar je to doista tako teško postići?

2 Centar za ponovnu upotrebu

Vizija centra za ponovnu upotrebu je mjesto gdje se prikupljaju odjeća, obuća, knjige, audio i video nosači, bijela tehnika, računala, namještaj, alati... zapravo sve što je u nekom smislu ponovno upotrebivo, nekima korisno i potrebno, a drugima otpad. Kanali kojima se te stvari prikupljaju su razni. Prvi način prikupljanja stvari je mobilna služba koja po glomaznije predmete dolazi u vaš stan, drugi način su specijalni ulični kontejneri u koje se može ubaciti odjeća, obuća i sitnija tehnika. Treći način je da građani svoje stvari dovezu u direktno u centar gdje se radi selekcija stvari. Selekcija prikupljenih stvari radi se prvenstveno na temelju upotrebljivosti. Primjerice, od odjeće se očekuje da bude neoštećena, od računala da može podržavati novije tehničke zahtjeve, od namještaja da ga je moguće popraviti i/ili slično. Kada se pojedini proizvodi selekcioniraju, upotrebivi dio odlazi u daljnji proces pripreme za tržište, dok se neupotrebljivi dio rastavlja do najsitnijih dijelova i šalje u postrojenja za reciklažu. Proces pripreme za tržište se svodi na dezinfekcijsko čišćenje odjeće i obuće, popravak i redizajniranje namještaja, popravak i poboljšanje konfiguracija računala i slično. Te stvari u konačnici završavaju u dućanu ili se pak prosljeđuju u neke od drugih, sličnih dućana na području Hrvatske. Zanimljivo je kako se ta roba zaista i uspije dalje prodavati i dijeliti te se posjećenost dućana bez problema može mjeriti s posjećenošću bilo kojeg drugog dućana u našoj regiji. Centar za ponovnu upotrebu koristi olakšice za zapošljavanje socijalno ugroženih skupina ljudi i koristi sve pogodnosti koje pruža pravilno financijsko valoriziranje otpada.

2.1 Centar za ponovnu upotrebu u Vrbovcu

Centar za ponovnu upotrebu u Vrbovcu započeo je kao svojevrsni pilot-projekt nastao u suradnji udruga Zelena akcija (Zagreb) i Vrbovečke udruge mladih. Sam projekt bio je financiran od strane Eu natječaja Europa za građane s inozemnim partnerima Cooperative sociale Insieme iz Vicenze (Italija), Oko-Service iz Graza (Austrija) i Cooperativa Sociale Adelante iz Bassano del Grappa (Italija). Aktivnosti u sklopu projekta bile su prikupljanje odjeće, obuće, knjiga, igraćaka, bijele tehnike i namještaja od građana te dijeljenje predmeta potrebitim stanovnicima lokalnog kraja. Sve aktivnosti bazirale su se na volonterskoj bazi te su aktivistice i aktivisti svaku subotu u periodu od 8:00 do 12:00 sati dežurali u centru koji je bio smješten u prostorijama Obrtničkog Centra Vrbovec. Rezultati pilot projekta pokazali su se izvanrednima, i unatoč gubitku prostora aktivnosti su nastavljene na godišnjoj bazi. Vrbovec trenutno nema institucionaliziran sustav prikupljanja ovakvih frakcija, međutim postoji interes od strane mladih i angažiranih stanovnika za ponovnim pokretanjem i formalizacijom centra. Ovaj projekt prepoznat je i od strane Europske komisije koja ga je nagradila nagradom Zlatna zvijezda (Golden Star Award).

Slika 1: CPU Vrbovec

2.2 Centri za ponovnu upotrebu u svijetu

2.2.1 Socijalna zadruga Humana Nova

Socijalna zadruga Humana Nova je društveno poduzeće koje potiče zapošljavanje osoba s invaliditetom i drugih društveno isključenih osoba kroz proizvodnju i prodaju kvalitetnih i inovativnih tekstilnih proizvoda od ekoloških i recikliranih materijala za domaće i inozemna tržišta. Svojim djelovanjem aktivno i izravno doprinosi izgradnji društva tolerancije i suradnje te pomaže socijalno isključenim osobama i njihovim obiteljima unaprijediti njihovo samopouzdanje i kvalitetu života. Također aktivno doprinosi održivom razvoju lokalne zajednice, smanjenju siromaštva i očuvanju prirode.

Vizija - Socijalna zadruga Humana Nova lider je društvenog poduzetništva, prepoznat u široj regiji. Zadruga je svojim djelovanjem aktivno i izravno doprinijela izgradnji društva tolerancije i suradnje te je pomogla socijalno isključenim osobama i njihovim obiteljima unaprijediti njihovo samopouzdanje i kvalitetu života.

Zašto socijalna zadruga? Sukladno Zakonu o zadrugama, zadruga je gospodarski subjekt u koji se radi vlastitog razvoja poduzetnik pojedinac udružuje s drugim fizičkim ili pravnim osobama te tako udruženi doprinose vlastitom i zajedničkom razvoju. Udruživanje osoba s istim ili sličnim vizijama radi zajednički promišljenijeg nastupa i plasmana proizvoda na sve zahtjevnijem tržištu jedna je od osnovnih ideja vodilja u zadrugi. Specifičnost zadruge Humana Nova ogleda se u tome što se u njoj, kao članovi zadruge, pojavljuju udruge i fizičke osobe koje su prepoznale vrijednost inicijative i potencijale uključivanja osoba s invaliditetom i drugih društveno isključenih skupina u proizvodnju kvalitetnih i traženih proizvoda. Članovi su spremni svojim angažmanom, radom i financijskim ulozima pomoći pokretanje, rad i razvoj zadruge, kao i lokalne zajednice.

Zašto društveno poduzeće? Društvenim poduzećem možemo nazvati ono poduzeće koje je u vlasništvu svojih zaposlenika i/ili članova lokalne zajednice, vođeno podjednako društvenim kao i komercijalnim ciljevima, a upravljano zajednički na demokratskim načelima. Direktna utjecaj rada društvenih poduzeća prepoznat je u ekonomskom razvoju neke lokalne zajednice ili regije:

- svojim djelovanjem nadopunjuju usluge od javnog interesa (npr. socijalne usluge) koje javne institucije ili privatna profitna poduzeća nisu u mogućnosti dovoljno kvalitetno obavljati;
- doprinose uravnoteženom korištenju i raspodjeli raspoloživih resursa u korist lokalne zajednice;
- generiraju nova radna mjesta u svojim područjima djelovanja, a neka društvena poduzeća posebno su usmjerena integraciji dugotrajno nezaposlenih na tržište rada;
- potiču društvenu koheziju i pridonose rastu i razvoju društvenog kapitala;
- pružaju podršku institucionalizaciji neformalnih poduzetničkih aktivnosti privatnog profitnog sektora, itd.

2.2.2 PONOVA UPOTREBA KNJIGA U SKLOPU ORGANIZACIJE RE-READ (Doncaster, V.Britanija)

U Hrvatskoj postoji određena kultura ponovne upotrebe knjiga i to prvenstveno kroz prodaju knjiga putem antikvarijata. Re-read nije antikvarijat, ali obavljaju sličan posao spašavaju stare knjige da ne završe na odlagalištu ili reciklaži pronalazeći im nove vlasnike po pristupačnoj cijeni. Re-Read je tvrtka socijalnog karaktera koja se bavi trgovinom knjigama s ciljem prevencije nastanka otpada i promocije opismenjavanja, edukacije i kvalitete života. Knjige kojima Re-read raspolaže prodaju se putem Amazon platforme i raznih oblika buvljaka. Kada knjige dođu u skladište, sortiraju se i rangiraju s ciljem određivanja njihove „budućnosti“ (odvajaju se knjige za prodaju od onih koje idu u slobodnu distribuciju), a sve se to radi sa partnerskim organizacijama poput raznih volonterskih i civilnih grupa, vjerskim zajednicama, školama, bolnicama i hospicijima kojima se često doniraju besplatne knjige. Naravno, dio prikupljenih knjiga mora biti recikliran zbog velikih oštećenja.

Zašto je Re-read drugačiji? Istraživanja pokazuju da su loše čitanje i pisanje direktno povezani sa financijskom situacijom roditelja (iako to nije jedini uzrok), a Re-read zna da je siromaštvo glavni faktor pismenosti djece. Organizacija vjeruje da u poslovanju s ovakvom misijom postoji veliki potencijal jer je došlo vrijeme kada osviještenost građana o omogućavanju besplatnih knjiga za obitelji sa malim primanjima, starijim i nemoćnima te nezaposlenima može dovesti do određenih promjena u društvu. *Posljednje istraživanje u Hrvatskoj, provedeno tijekom 2010. godine, na 800 ispitanika (GFK) pokazalo je da je 44 posto ispitanika u tri mjeseca pročitao knjigu dok ih 56 posto uopće nije ništa pročitao u tom razdoblju u Hrvatskoj. Po iznesenim podacima, Hrvati čitaju ispod svjetskoga prosjeka, odnosno, 40 posto populacije pročita jednu knjigu mjesečno, što je nešto bolje od Srbije (39) i Argentine (37). Više čitaju Makedonci (45), Poljaci (57), Španjolci (68) a najviše čitaju Nijemci (73), Talijani (71) i državljani SAD-a (68). 31 posto je kupilo barem jednu knjigu, dok je 56 posto pročitao barem jednu knjigu u zadnju godinu dana. Manje čitaju Ličani (47 posto), Slavonci (48 posto), muškarci (50 posto), stariji iznad 65 godina (37 posto) i niže obrazovani (34 posto). Više čitaju Zagrepčani (60 posto), Dalmatinci (68 posto), žene (62 posto), mlađi (65 posto) i više obrazovani (81 posto).*

2.2.3 Doncaster – Refurnish (prerada)

U Engleskoj kao i u Hrvatskoj, svake godine velike količine još funkcionalnog namještaja bivaju odbačene na odlagališta, a misija tvrtke Refurnish je prevencija nastanka otpada i pretvaranje tih materijala u nove vrijednosti. Tvrtka Refurnish je osnovana 2003 godine s ciljem sprječavanja bacanja funkcionalnog i upotrebivog namještaja na odlagališta. Refurnish promovira navike recikliranja i odgovornog ponašanja prema okolišu na način da sakuplja, prepravlja i popravlja namještaj kako opet mogao biti prodan lokalnoj zajednici po pristupačnim cijenama. U početku maleni je tim zaposlenika nizaio uspjeh za uspjehom te je vrlo brzo prerasla u jedinstveno i uspješno socijalno poduzetništvo koje funkcionira na području grada Doncastera i njegove okolice. Danas su mnogi od zaposlenika ove tvrtke osobe koje spadaju u kategorije teško zapošljivih kategorija, primjerice osobe s posebnim potrebama i invalidi. Jedna od misija Refurnisha je obučavati ljude da unaprijede svoje vještine i sposobnosti kroz pružanje stimulativne okoline za rad gdje se vještine, iskustvo i povjerenje razvijaju i u osobama koje bi rijetko koja druga tvrtka zaposlila. Ovakvo okruženje za rad je prepoznala i gospodarska komora Doncastera te je tvrtku nagradila prestižnom nagradom „Poslodavca godine 2010 – za izvanredna postignuća“.

Refurnish pomaže očuvanju okoliša kroz smanjenje količina otpada koji odlazi na odlagališta. Osim sakupljanja namještaja i električnih aparata koje doniraju građani, Refurnish pruža i usluge odvoza glomaznog otpada u gradu i to kroz koncesiju dobivenu na javnom natječaju. Primjerice, Refurnish radi ono što u Hrvatskoj rade komunalna poduzeća oko gospodarenja glomaznim otpadom. Prikupljeni otpad se velikom dijelu može popraviti, obnoviti odnosno ponovno koristiti, a obnovljeni komadi namještaja i elektronike se mogu kupiti po izrazito pristupačnim cijenama. Možda je ovo i ideja za pokretanje nekog novog poduzetništva u Hrvatskoj? Primjerice svaki grad i općina u Hrvatskoj mogu profitirati od ovakve usluge a odlagališta bi bila manje opterećena. Za bolju sliku o samom poslovanju tvrtke opisati ćemo jednu od njihovih usluga za građane.

Čišćenje domova: Poznato je kako čišćenje kuće može biti težak posao, a ponekada i osjetljiv za one koji moraju isprazniti domove svojih voljenih u slučaju smrti ili preseljenja. Pod uslugom čišćenja, smatra se potpuno pražnjenje nekretnina od svih pokretnina poput namještaja, uređaja i slično. Osoblje Refurnish ima godine iskustva u ovoj usluzi, i u mogućnosti je pružiti profesionalnu i diskretnu uslugu koja zadovoljava želje klijenata po pristupačnim cijenama. Refurnish garantira da će sve stvari koje klijent neće zadržati zbrinuti na okolišno prihvatljiv način (primjerice namještaj popraviti i ponovno prodati ili donirati, a isto vrijedi za knjige, slike, uređaje...). Važno je napomenuti da je ova tvrtka neprofitna te da se sav eventualni profit na kraju godine ulaže u razvoj zajednice, primjerice izgrađuju se parkovi i igrališta za djecu, uređuju prostorije u vrtićima i staračkim domovima i slično.

Sektor ponovne upotrebe u Velikoj Britaniji:

- Zapošljava više od 3 tisuće ljudi
- Obučava više od 8,000 vježbenika
- Ima više od 10,000 volontera
- Direktno pomaže 750,000 kućanstava slabije financijske situacije
- Štedi ukupno 330 milijuna funti godišnje

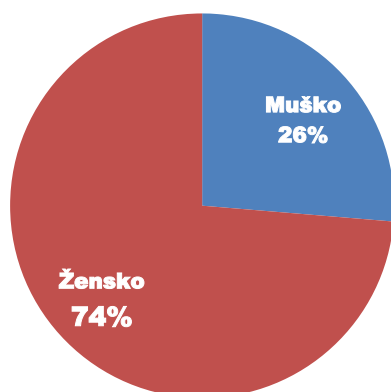
3 Analiza podataka

Anketno istraživanje je bilo koncipirano uz pomoć 17 tvrdnji na koje su građani izražavali razinu slaganja ili ne-slaganja sa istom. Anketa je provedena na administrativnom području Grada Vrbovca u što spadaju gradsko naselje Vrbovec i sela Lukovo, Cerik, Celine, Lovrečka Varoš, Lovrečka Velika i ostalo. Uključeno je i istraživanje napravljeno putem internet anketa. Ukupno je u terenskom istraživanju sudjelovalo 57 građana i građanki dok je putem interneta prikupljeno 30 odgovora.

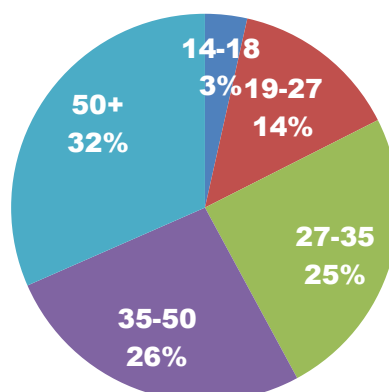
3.1 Karakteristike eksperimentalne skupine:

Ovom anketom obrađeno je ukupno 57 ispitanika sa administrativnog područja grada Vrbovca, i naglašavamo kako je narav ankete isključivo indikativnog karaktera dok bi za statistički valjane rezultate ipak anketu trebalo obaviti na većem uzorku. Ukupno je prikupljeno 40 anketnih upitnika u gradu Vrbovcu, 4 u mjestu Lukovo i Celinama, 3 u Lovrečkoj Velikoj, 2 u Lovrečkoj Varoši i Ceriku, te po jedan u Rakovcu i Hruškovici. Od ukupno 57 ispitanika, anketu je ispunilo 15 muškaraca i 42 ženske osobe što znači da su puno veću spremnost na ispunjavanje imale osobe ženskog spola. Što se tiče demografske strukture ispitanika, u ispitivanje su uključena 2 ispitanika u rasponu godina od 14 do 18 (3%), 8 ispitanika od 19 do 27 godina (14%), 14 ispitanika od 27 do 35 godina (25%), 15 ispitanika od 35 do 50 godina (26%) te 18 ispitanika starijih od 50 godina. Ovim rasponom vidljivo je da su zastupljene sve generacije s naglaskom na ipak nizak odaziv ispitanika iz skupine mladih osoba.

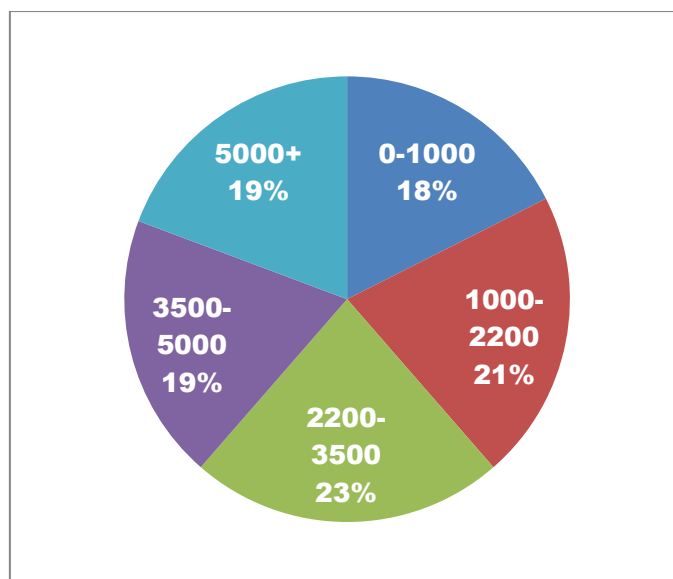
Slika 2: spol ispitanika

Slika 3: dob ispitanika

Što se tiče financijske sposobnosti odnosno prihoda ispitanika, ravnopravna je distribucija prema unaprijed zadanim kategorijama. Ukupno 18% ispitanika ima prihode manje od 1000 kuna mjesečno, 21% ima prihode ispod 2200 kuna ali više od 1000, 23% ispitanika ima prihode od 2200 do 3500 kuna, 19% od 3500 do 5000 kuna dok 19% ispitanika ima više od 5000 kuna prihoda.

3.2 Detaljna razrada rezultata

Na pitanje o potrebi otvaranja Centra za ponovnu upotrebu u Vrbovcu građani su reagirali izrazito pozitivno (vidljivo iz tablice 1.). Ukupno se 84,21% građana slaže ili potpuno slaže sa postavljenom tvrdnjom, 15,79% građana ima neutralan stav dok se nitko nije izjasnio negativno. Slični rezultati dobiveni su i istraživanjem putem interneta gdje je čak 90% građana pozitivno, 10% neutralno dok se negativno nije izrazio ni jedan ispitanik. Načelno, s obzirom da je nakon kratkog upoznavanja sa temom, svaki ispitanik dobio osnovne informacije o tome što CPU zapravo jest, reagiranja građana su izuzetno pozitivna.

Tablica 1: Smatram da Vrbovcu treba Centar za ponovnu upotrebu

	eksper.		internet	
	broj	%	broj	%
Potpuno se slažem	38	66.67%	24	80.00%
Slažem se	10	17.54%	3	10.00%
Niti se slažem, niti se ne slažem	9	15.79%	3	10.00%
ne slažem se	0	0.00%	0	0.00%
uopće se ne slažem	0	0.00%	0	0.00%
bez odgovora	0	0.00%	0	0.00%
kontrola	57	100.00%	30	100.00%

Na pitanje koje je trebalo identificirati koliko bi ispitanika bilo klijent/potrošač CPU dobili smo očekivano nešto niže rezultate od rezultata iz prvog pitanja. Ukupno 61,40% građani bi kupovali robu/proizvode u CPU, 12,28% ispitanika ima neutralan stav, a 12,28% i smatra kako ne bi kupovali u CPU. Ovi su rezultati logični i očekivani pošto dio građana koji podržava ovakve projekte u zajednici želi sudjelovati isključivo kao donator, dok zbog više osobnih razloga ne želi kupovati rabljene

predmete. Ovisno o interpretaciji, postotak građana koji bi osim donacija određenu robu kupovao u CPU je izrazito visok, te predstavlja potencijal za zaokruženi ciklus odvojenog prikupljanja ponovno upotrebivih stvari (robe, namještaja, bijele tehnike i slično). Za razliku od terenskog ispitivanja, internetska anketa pokazuje nešto više rezultate, odnosno pretpostavka je da mlađi korisnici više podržavaju ovakve projekte kao korisnici.

Tablica 2: Kupovao/kupovala bih robu u Centru za ponovnu upotrebu

	eksper.		internet	
	broj	%	broj	%
Potpuno se slažem	20	35.09%	18	60.00%
Slažem se	15	26.32%	10	33.33%
Niti se slažem, niti se ne slažem	7	12.28%	2	6.67%
ne slažem se	7	12.28%	0	0.00%
uopće se ne slažem	8	14.04%	0	0.00%
bez odgovora	0	0.00%	0	0.00%
kontrola	57	100.00%	30	100.00%

Iz tablice 3. Vidljivo je kako 98.25% ispitanika iz eksperimentalne skupine želi donirati odjeću i obuću koju ne koristi Centru za ponovnu upotrebu, dok su po jedan ispitanik imali neutralan i negativan stav. Na isto pitanje u internetskoj anketi, 96.67% ispitanika se izjasnilo pozitivno dok je jedan ispitanik imao neutralan stav. Iz ovih odgovora se može zaključiti kako svi ispitanici, bez obzira prepoznaju li ideju CPU kao potrebu, žele svoje stare korištene odjevne predmete donirati samom centru. To također pokazuje kako trenutno u Hrvatskoj ne postoji ustaljeni program zbrinjavanja tekstila, a posebno u sredinama kakva je grad Vrbovec.

Tablica 3 Donirao/donirala bih robu koju ne koristim centru za ponovnu upotrebu

	eksper.		internet	
	broj	%	broj	%
Potpuno se slažem	51	89.47%	28	93.33%
Slažem se	4	7.02%	1	3.33%
Niti se slažem, niti se ne slažem	1	1.75%	1	3.33%
ne slažem se	1	1.75%	0	0.00%
ostalo	0	0.00%	0	0.00%
kontrola	57	100.00%	30	100.00%

Iz tablice 4. vidljivo je kako je svijest građana na izrazito visokom nivou kada se spominju učinci otpadnog tekstila na okoliš. Ovaj je segment važan iz razloga što Centar za ponovnu upotrebu nije isključivo projekt socijalnog karaktera već ga obilježava i problematika zaštite okoliša. U eksperimentalnog grupi ispitanika vidljivo je kako 82,6% smatra da tekstil predstavlja problem za okoliš (usporedivo sa 86,67% iz internetske skupine), 8 ispitanika odnosno 14.04% ima neutralan stav (usporedivo sa 13.33% internetske skupine), dok 3.51% smatra kako tekstil ne uzrokuje problem po

okoliš. Kako smo već naglasili, ova je činjenica iznimno bitna pošto se pozitivni učinci ovakvih projekata ne mjere isključivo kroz socijalnu problematiku (siromaštvo i humanitarni rad).

Tablica 4 Otpadni tekstil predstavlja problem za okoliš

	eksper.		internet	
	broj	%	Broj	%
Potpuno se slažem	40	70.18%	21	70.00%
Slažem se	7	12.28%	5	16.67%
Niti se slažem, niti se ne slažem	8	14.04%	4	13.33%
Ne slažem se	0	0.00%	0	0.00%
Uopće se ne slažem	2	3.51%	0	0.00%
Bez odgovora	0	0.00%	0	0.00%
Kontrola	57	100.00%	30	100.00%

Iz tablice 5. vidljivo je kako se ponovna upotreba zaista ne mora sagledavati kroz prizmu humanitarnog rada, već su ljudi spremni ovakve projekte podržavati i u izvan institucionalnom obliku poput socijalnog poduzetništva. Čak 96,49% se slaže sa ovom tvrdnjom (3.51% je neutralno), a rezultat se u potpunosti preklapa sa rezultatima internet ankete (96,67%).

Tablica 5 Voljan/voljna sam podupirati socijalno poduzetništvo doniranjem robe za ponovnu upotrebu

	eksper.		internet	
	broj	%	broj	%
Potpuno se slažem	48	84.21%	27	90.00%
Slažem se	7	12.28%	2	6.67%
Niti se slažem, niti se ne slažem	2	3.51%	1	3.33%
Ostalo (ne slažem se, potpuno se ne slažem ii bez odgovora)	0	0.00%	0	0.00%
Kontrola	57	100.00%	30	100.00%

Tablica 6. prikazuje razinu slaganja ispitanika sa tvrdnjom da bi ovakav centar trebao funkcionirati na potpuno volonterskoj bazi. Eksperimentalna skupina ispitanika ima ravnomjerno raspodijeljen stav prema ovom pitanju (38,60% se slaže – 22,81% neutralno – 38,60% se ne slaže). Iz ovog pitanja možemo samo zaključiti kako ovakvi projekti moraju ulagati dodatne napore da objasne građanima kako su neophodni za društvo (iz ekonomskih, socijalnih i okolišnih koristi). Naravno, dio poslova u ovom centru može se organizirati na volonterskoj bazi (sudjelovanje mladih volontera i slično), međutim, ističući činjenicu da se iz ovakvih aktivnosti mogu financirati radna mjesta za slabo

zapošljive skupine (invalidi, stariji teško zapošljivi radnici i slično, što u anketi nije isticano) podrška građana bi zasigurno rasla.

Tablica 6 Centar za ponovnu upotrebu bi trebao djelovati potpuno na volonterskoj bazi

	eksper.		internet	
	broj	%	broj	%
Potpuno se slažem	17	29.82%	5	16.67%
Slažem se	5	8.77%	8	26.67%
Niti se slažem, niti se ne slažem	13	22.81%	9	30.00%
ne slažem se	4	7.02%	3	10.00%
uopće se ne slažem	18	31.58%	5	16.67%
bez odgovora	0	0.00%	0	0.00%
Kontrola	57	100.00%	30	100.00%

Iz tablice 7 vidljivi su modeli i strukture materijala koji bi se mogao prikupljati od građana. Kao što smo i pretpostavljali (iz usporedbe iskustava iz zemalja EU) 94.74% građana bi doniralo odjeću (93.33% sa interneta), iznad 50% bi doniralo knjige i namještaj, a 45,61 tehničku opremu (60% iz internetske skupine). 38.60% građana bi doniralo i druge predmete poput igrački, suđa, umjetnina, posteljine i nakita.

Tablica 7 Koju bi vrstu robe donirali Centru za ponovnu upotrebu?

	eksper.		internet	
	broj	%	broj	%
Odjeća	54	94.74%	28	93.33%
Knjige	31	54.39%	17	56.67%
Namještaj	30	52.63%	17	56.67%
Tehnika	26	45.61%	18	60.00%
Nešto drugo	22	38.60%	0	0.00%
bez odgovora	0	0.00%	0	0.00%

Tablica 8 prikazuje mogućnosti i strukturu proizvoda koje su građani voljni kupovati u CPU. Ovi se rezultati razlikuju od prethodne tablice ponajviše iz razloga što većina ispitanika u CPU želi kupovati knjige (61.40%, odnosno 70% internet ispitanika), odjeća na drugom mjestu kod eksperimentalne skupine (45,61%), namještaj (29.82%) i tehnika (26.32%). Od drugih proizvoda ispitanici bi kupovali slične stvari koje bi i donirali (igračke, suđe, umjetnine i slično).

Tablica 8 Koju bi vrstu robe kupovali u centru za ponovnu upotrebu?

	eksper.		internet	
	broj	%	broj	%
Odjeća	26	45.61%	17	56.67%
Knjige	35	61.40%	21	70.00%
Namještaj	17	29.82%	17	56.67%

Tehnika	15	26.32%	16	53.33%
Nešto drugo	16	28.07%	0	0.00%
bez odgovora	0	0.00%	0	0.00%

Zbog potreba organizacije rada jednog centra za ponovnu upotrebu, važno je organizirati metode sakupljanja materijala odnosno proizvoda koji se obnavljaju, peru, redizajniraju i prodaju u istome. U sklopu 9. pitanja, mjerili smo razinu slaganja građana sa tvrdnjom oko spremnosti na samostalno dovoženje robe u CPU. Rezultati su prema anketi izrazito pozitivni te je čak 82,46% građana spremno samostalno donositi robu, 10,53% se izjasnilo neutralno dok se 7,02% negativno izjasnilo na ovu tvrdnju. Ovi rezultati daju nam indikativne potrebe za planiranje budućih aktivnosti, međutim s dozom rezerve pošto strana iskustva sugeriraju kako je za veće i glomaznije stvari poput namještaja ili kućanskih aparata neophodna i neka vrsta teretnog prijevoza (kombi, manji kamion i slično) (iako se u pitanju spominje samo roba op. autori). Analiza rezultata 10. pitanja daje nam nadopunu rezultata prošlog pitanja. Naime, tvrdnja koja glasi; "Donirao bih robu centru za ponovnu upotrebu ako bi netko došao po nju" potencirala je potvrdu potrebe organizacije vlastitog prijevoza za potrebe CPU. Sa ovom tvrdnjom slaže 62,3% građana.

Tablica 9: Voljan/voljna sam samostalno donositi robu u centar za ponovnu upotrebu ili odgovarajući kontejner

	eksper.		internet	
	broj	%	broj	%
Potpuno se slažem	44	77.19%	20	66.67%
Slažem se	3	5.26%	8	26.67%
Niti se slažem, niti se ne slažem	6	10.53%	2	6.67%
ne slažem se	1	1.75%	0	0.00%
uopće se ne slažem	3	5.26%	0	0.00%
bez odgovora	0	0.00%	0	0.00%
kontrola	57	100.00%	30	100.00%

Tablica 10 nam prikazuje spremnost ispitanika na direktno aktivno uključivanje u programe i projekte centara za ponovnu upotrebu. Iako je naočigled brojka od 28,07% ispitanika koji bi volontirali na projektu mala, ona je zapravo izrazito visoka u odnosu na neke druge volonterske programe. Naravno, veći dio građana ne bi bio spreman volontirati (63,16%) no kako smo i naglasili, ovaj se rezultat ne interpretira kao negativan. Sa druge strane, takozvana "internet generacija" je značajno više spremna volontirati i radom podupirati rad CPU (70%) što predstavlja svojevrsni zalag za budućnost putem stvaranja volonterskog duha u zajednici, odnosno kreiranja baze volontera za Grad Vrbovec.

Tablica 10: Spreman/spremna sam svojim radom/volontiranjem poduprijeti centar za ponovnu upotrebu

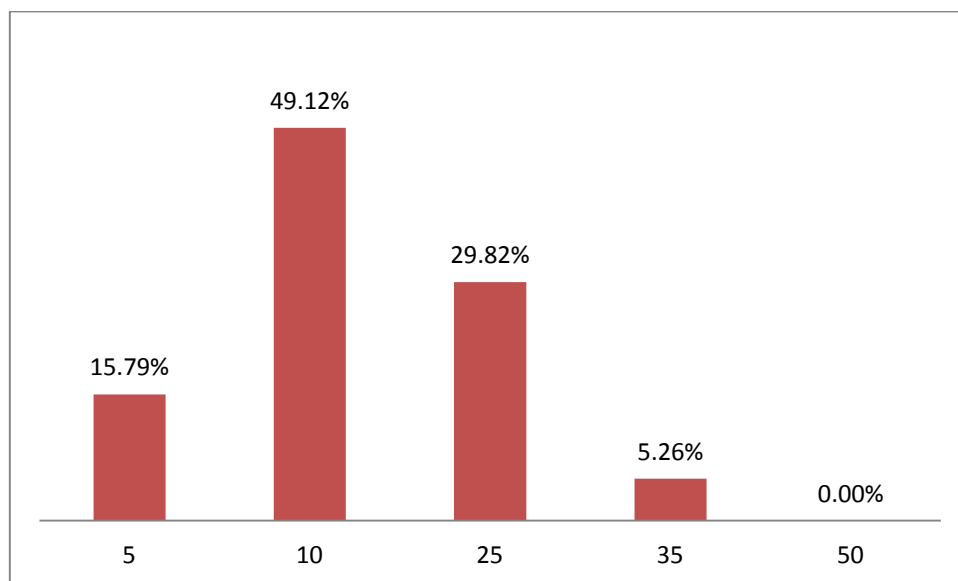
	eksper.		internet	
	broj	%	broj	%

Potpuno se slažem	13	22.81%	8	26.67%
Slažem se	3	5.26%	13	43.33%
Niti se slažem, niti se ne slažem	5	8.77%	4	13.33%
ne slažem se	6	10.53%	0	0.00%
uopće se ne slažem	30	52.63%	5	16.67%
bez odgovora	0	0.00%	0	0.00%
Kontrola	57	100.00%	30	100.00%

4 Financijski aspekti centra za ponovnu upotrebu

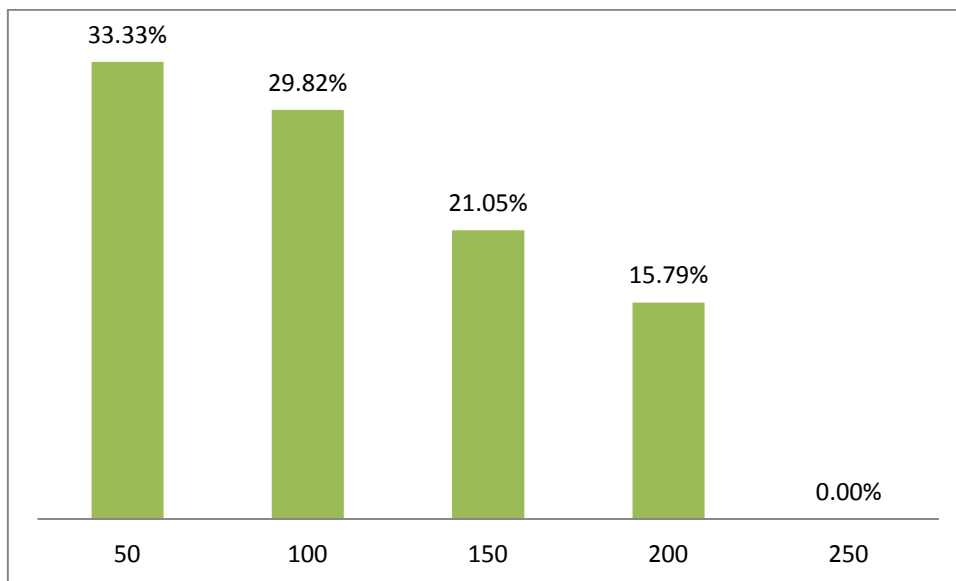
Na kraju samog ispitivanja, odlučili smo ispitati i kolike bi bile prihvatljive cijene rabljenih stvari u samom centru za ponovnu upotrebu. Iako su uočeni i prihvaćeni komentari da cijena ovisi o kvaliteti robe koja se kupuje, ipak u ovu analizu uvrštavamo i rezultate dobivene ovim mjerenjima. Ukupno 49.12% ispitanika smatra da majica odnosno košulja u CPU mora koštati 10 kuna dok 29.82% ispitanika smatra kako ta cijena može iznositi 25 kuna.

Slika 4 – cijena majice/košulje u centru za ponovnu upotrebu

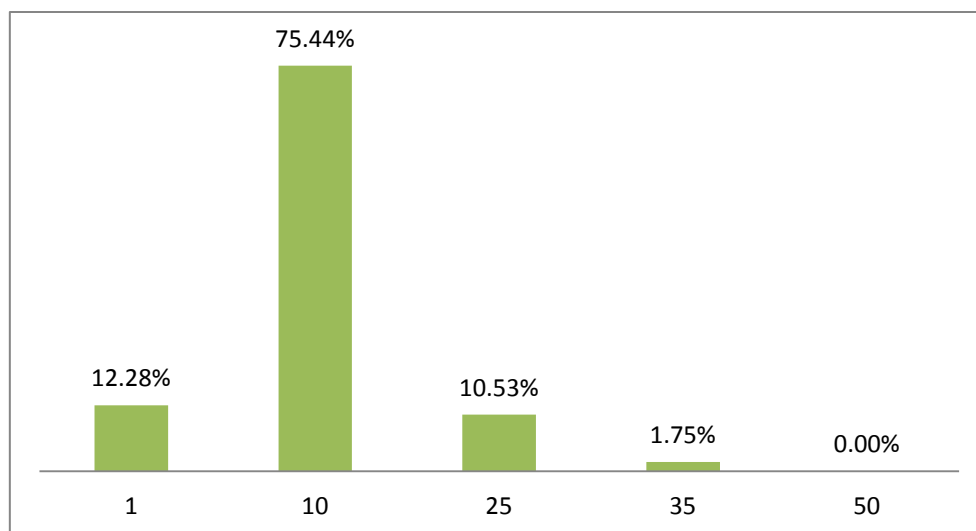
Što se tiče tehničke robe, odlučili smo ispitati potencijalne cijene rabljenih televizora. Jedna trećina ispitanika smatra kako bi rabljeni televizor platila 50 kuna, 29.82% platilo bi 100 kuna, 21.05% platilo bi 150 kuna dok bi 17,75% platilo 200 kuna za rabljeni televizor.

Slika 5 - cijena rabljenog televizora

Posljednja ispitana kategorija bile su rabljene knjige koje se često na tržište ponovno plasiraju kroz takozvane antikvarijate te se na taj način ipak ne odbacuju. Indikativno je kako 75.44% ispitanika smatra kako cijena rabljene knjige mora iznositi 10kuna dok su ostale vrijednosti značajno manje.

Slika 6 - cijena rabljene knjige

5 Zaključak

Čak 7% ukupne mase otpada koji godišnje završi na odlagalištima diljem Hrvatske je otpadni tekstil. Ukupno to iznosi čak 105,000 tona godišnje. Uzmemo li u obzir da jedna tona tekstila zauzima 4 kubna metra, lako je izračunati kako se “brda pod nazivom odlagalište” svake godine povećavaju za 420,000 m³. Rješavanjem samo ovog malog dijela problema otpada kreiramo više raznih pozitivnih učinaka. Prvi i već opisani učinak je pozitivni učinak na okoliš gdje se izbjegava potreba za odlaganjem i zagađenjem i smanjuju potrebe za novim materijalima.

Drugi pozitivni učinak gospodarenja otpadnim tekstilom je onaj ekonomski. Izbjegnuti tekstilni otpad koji nije moguće opet plasirati kao proizvod lagano se reciklira i za razliku od nekih drugih materijala tekstil ima pozitivnu vrijednost. Primjerice, 105.000 tona godišnje odloženog tekstila zapravo predstavlja rasipanje gotovo 52.5 milijuna kuna godišnje (u minimalnom iznosu) što predstavlja otprilike 580 zaposlenika na prikupljanju tekstila u cijeloj Hrvatskoj. Rezultati naše analize dotiču se i segmenta ponovne upotrebe tekstila i nekih drugih materijala i zaključak je taj da su građani spremni podržavati ovakve projekte i uključivati se u aktivnosti centra za ponovnu upotrebu. Iz iskustava europskih centara za ponovnu upotrebu vidljivo je kako isti mogu financijski egzistirati na tržištu, ali ih krasi i još jedna odlika – a to je kreiranje pozitivnog učinka na socijalnu inkluziju.

Centri za ponovnu upotrebu često kao korisnike imaju klijente iz socijalno ugroženih skupina koji na tim mjestima lagano i jeftino mogu doći do ispravne odjeće, obuće, namještaja ili kućanske tehnike. Drugi smjer u kojem CPUi generiraju pozitivni socijalni učinak je zapošljavanje teško zapošljivih skupina kao na primjer invalida, starijih osoba, liječenih ovisnika ili bivših zaposlenika.

Analizom anketnog istraživanja na području grada Vrbovca uvidjeli smo kako bi građani bili zainteresirani za aktivnosti CPU u gradu Vrbovcu te kako bi aktivno doprinijeli njegovom razvoju. Sljedeće aktivnosti za pripremu jednog tako složenog projekta morale bi biti ekonomske prirode odnosno izrada studije izvodljivosti projekta. Kako bi se zaokružio izvor financiranja i održivosti projekta.

Ova publikacija nastala je u sklopu projekta: "Ponovnom upotrebom do društvene osviještenosti" financiranog od strane Regionalne zaklade Zamah kroz program "Naš doprinos zajednici". Sredstva za financiranje građanskih inicijativa osigurala je Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva kroz decentralizirani model financiranja.

